

LEADER

I samma båt
samassa veneessä

Saaristomeren Kalaleaderin kalatalousstrategia 2021 - 2027

Kalalla kärkeen!

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	3
2 MAANTIETEELLINEN ALUE JA VÄESTÖ	3
3 KALATALOUDEN YRITYSTOIMINNAN MERKITYS JA SEN ALUEELLINEN SIIJOITTUMINEN	4
4 PAIKALLISYHTEISÖÄ OSALLISTAVA VALMISTELUPROSESSI	5
5 ANALYYSI ALUEEN KEHITTÄMISTARPEISTA JA MAHDOLLISUUKSISTA	6
5.1 SWOT	6
5.2 KEHITTÄMISTARPEET JA MAHDOLLISUUDET	7
6 STRATEGIAN VISIO, TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	9
6.1 STRATEGIAN VISIO JA TAVOITTEET	9
6.2 STRATEGIAN PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET	9
6.2.1 Toimintaympäristön haasteet	10
6.2.2 Osaaminen ja sopeutuminen	10
6.2.3 Tuotekehitys ja markkinointi	10
6.2.4 Julkisuuskuva ja yhteistyö	11
6.2.5 Hankerahoituksen rajaukset ja omat hankkeet	11
6.3 TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI	12
6.4 TOIMENPITEIDEN YHTEENSOVITUS MUIDEN OHJELMIEN JA ALUEKEHITTÄMISTOIMIEN KANSSA ..	12
7 STRATEGIAN HALLINNON JÄRJESTÄMINEN	14
7.1 HALLINTO	14
7.2 SEURANTA JA ARVIOINTI	14
7.3 VIESTINTÄ JA AKTIVOINTI	14
7.4 OSALLISTUMINEN KANSALLISEN VERKOSTON TOIMINTAAN	15
8 STRATEGIAN RAHOITUSSUUNNITELMA	15

LIITTEET:

1. Saaristomeren elinkeinokalatalouden ja kalastusmatkailun nykytila (erillinen liite)
2. Saaristomeren kalatalousryhmän ohjausryhmän kokoonpano vuonna 2021
3. Strategiaprosessin kuvaus
4. Kuntien sitoumukset ohjelmakaudelle 2021-2027 (erillinen liite)
5. Viestintäsuunnitelma 2021-2027
6. Saaristomeren kalaleaderin verkosto
7. I samma båt – Samassa veneessä rf ry:n hallituksen päätös kalaleader-ryhmäksi hakemiseksi (erillinen liite)

Visiomme vuonna 2027:
***Elinkeinokalatalouden kannattavuus on parantunut,
ja ala kiinnostaa myös uusia toimijoita.***
***Kalastusmatkailun toimintaedellytykset ovat kehittyneet
erityisesti yhteistyön ja verkostoitumisen avulla.***
Paikallisyhteisöt ovat aktivoituneet kalatalouden edistämässä.

Strategiahankkeen rahoittivat Varsinais-Suomen ELY-keskus ja
Leader toimintaryhmä I samma båt - Samassa veneessä rf ry

Kannen kuvat:

kuvat 1, 6, 7 ja 8 Maria Saarinen

kuva 2 Pirjo Silveri

kuva 3 Ari Paataja

kuva 4 Suomen kalankasvattajaliitto ry

kuva 5 Meri- ja kalatalousverkosto

1 JOHDANTO

Kalatalousryhmätoiminta käynnistyi Saaristomerellä vuoden 2015 lopulla, kun Maa- ja metsätalousministeriö hyväksyi Leader I samma båt – Samassa veneessä rf ry:n (jatkossa ISB-SV) hakemuksen Saaristomeren kalatalousryhmäksi strategialla ”Vastuullisesti tuotettua kalaa lähivesiltä”¹.

Kalatalousryhmä tiedottaa ja aktivoi alueen toimijoita ja rahoittaa sille Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta myönnetyllä kehyksellä yleishyödyllisiä, strategian toteutumista tukevia kehittämis- ja investointihankkeita.

Ryhmä toimii myös yhteistyön edistäjänä ja verkostojen luojana, osaksi rahoittamiensa hankkeiden kautta ja osaksi ryhmän käytännön toiminnasta vastaavan aktivaattorin työn kautta. Ryhmän toiminta tukee ja täydentää alueen muiden ohjelmien toteutumista ja aluekehittämistoimia. Vuosina 2017 ja 2021 tehtyjen kohde- ja sidosryhmäkyselyjen² perusteella kalatalousryhmätoiminta on Saaristomerellä tarpeellista, ja sen toimintaan on oltu pääosin hyvin tyytyväisiä.

ISB-SV hakee Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston tarkoittamaksi kalaleaderiksi myös ohjelmakaudelle 2021-2027 tällä strategialla (hallituksen päätös, liite 7). Strategia on valmisteltu avoimesti laajassa yhteistyössä kalatalousalan toimijoiden sekä muiden sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa.

Toiminnalle haetaan 1 000 000 euron rahoitusta Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahastosta.

2 MAANTIETEELLINEN ALUE JA VÄESTÖ

”Saaristomeri on vaikuttava, eikä sen kaltaista ole missään”³. Saaristomeri on maailman suurinta sisämerisaaristoa. Maisemaa hallitsevia saaria ja luotoja on yli 41 000 ja rantaviivaa yli 12 000 kilometriä. Rantaviiva ja sen edustalla leviävä sisäsaaristo ovat pinnanmuodoltaan vaihtelevaa ja rikkonaista aluetta, jolle on tyypillistä syvälle mantereeseen työntyvät lahdet, vaihtelevan kokoiset saaret ja näiden väliset kapeat ja matalat salmet ja selät. Sisäsaaristo muuttuu rannikolta ulkomerelle liikuttaessa. Välisaaristossa saaret ovat pienempiä ja veden osuus pinta-alasta on suurempi. Ulkosaaristossa kallio näkyy enää pieninä meren pinnan yläpuolelle kohoavina luotoina. Paraisten ja Kemiönsaaren pääsaarten eteläpuolelle avautuva ulkosaaristo muodostaa Saaristomeren kansallispuiston. Saaristomeri on myös osa Unescon maailmanlaajuista biosfäärialueiden verkostoa.

Saaristomeren Kalaleaderiin kuuluvat kunnat sijaitsevat Saaristomeren rannikolla. Osa on tiheään asuttuja kaupunkeja ja osa harvaan asuttuja maaseutu- ja saaristoalueita. Kuntia on yhteensä 13, ja ne ovat pohjoisesta etelään Kustavi, Taivassalo, Mynämäki, Masku, Naantali, Raisio, Turku, Kaarina, Parainen, Paimio, Sauvo, Kemiönsaari ja Salo (taulukko 1). Alueen kokonaispinta-ala on 13 854 km², ja yli puolet siitä on vesialuetta, pääasiassa merta.

Yhteensä noin 380 000 asukkaasta arviolta 30 000 asuu vakinaisesti saaristoalueella. Kuntien alueella on lähes 38 000 kesäasuntoa, ja vuosittain alueella vierailee satoja tuhansia matkailijoita. Koronapandemia on lisännyt matkailua ja etätyöskentelyä saaristossa. Suurimpiin asuttuihin saariin on autolauttayhteys ja pienempiin liikennöivät yhteysalukset. Paraisilla ja Kemiönsaarella enemmistön kielinä on ruotsi. Myös Turku on kaksikielinen kaupunki.

¹ <https://www.sameboat.fi/leader-samassa-veneessa/kalatalousryhma/kalatalousryhman-strategia/>

² Kohde- ja sidosryhmäkyselyjen 2017 ja 2021 tulosten yhteenveto <https://www.sameboat.fi/wp-content/uploads/2021/07/KOHDE-JA-SIDOSRYHMAKYSelyn-TULOKSET-2017-ja-2021.pdf>

³ Väänänen K. ym.2020: s. 96 Saaristomeren sinisessä kirjassa. Operaatio Ainutlaatuinen Saaristomeri. Toim. Kirsi Savosalmi. 225 s.

Taulukko 1. Perustietoja Saaristomeren Kalaleaderin toiminta-alueen kunnista ja kaupungeista. (lähteet: Suomen tilastokeskus ja kuntien / kaupunkien verkkosivut)

KUNTA	Asukkaita 31.12.2020	Ruot- sinkieli- siä %	Pinta- ala km ²	josta vesi- pinta-ala km ²	Kesämökki 2019
Kustavi	962	1,4	522	357	3 137
Taivassalo	1 659	0,7	217	80	1 971
Mynämäki	7 645	0,8	536	16	1 035
Masku	9 543	1,1	204	29	931
Naantali	19 427	1,3	683	372	4 734
Raisio	24 407	1,4	49,5	0,5	65
Turku	194 391	5,5	306	61	2 466
Kaarina	34 667	4,5	179	29	769
Parainen	15 105	55,1	5 548	4 666	8 904
Paimio	10 922	1,1	240	1	274
Sauvo	2 950	2,7	300	47	1 395
Kemiönsaari	6 609	67,5	2 901	2 114	4 865
Salo	51 562	1,2	2 168	181	7 058
YHTEENSÄ	379 849		13 854	7 954	37 604
%		~ 7,0		57,4	

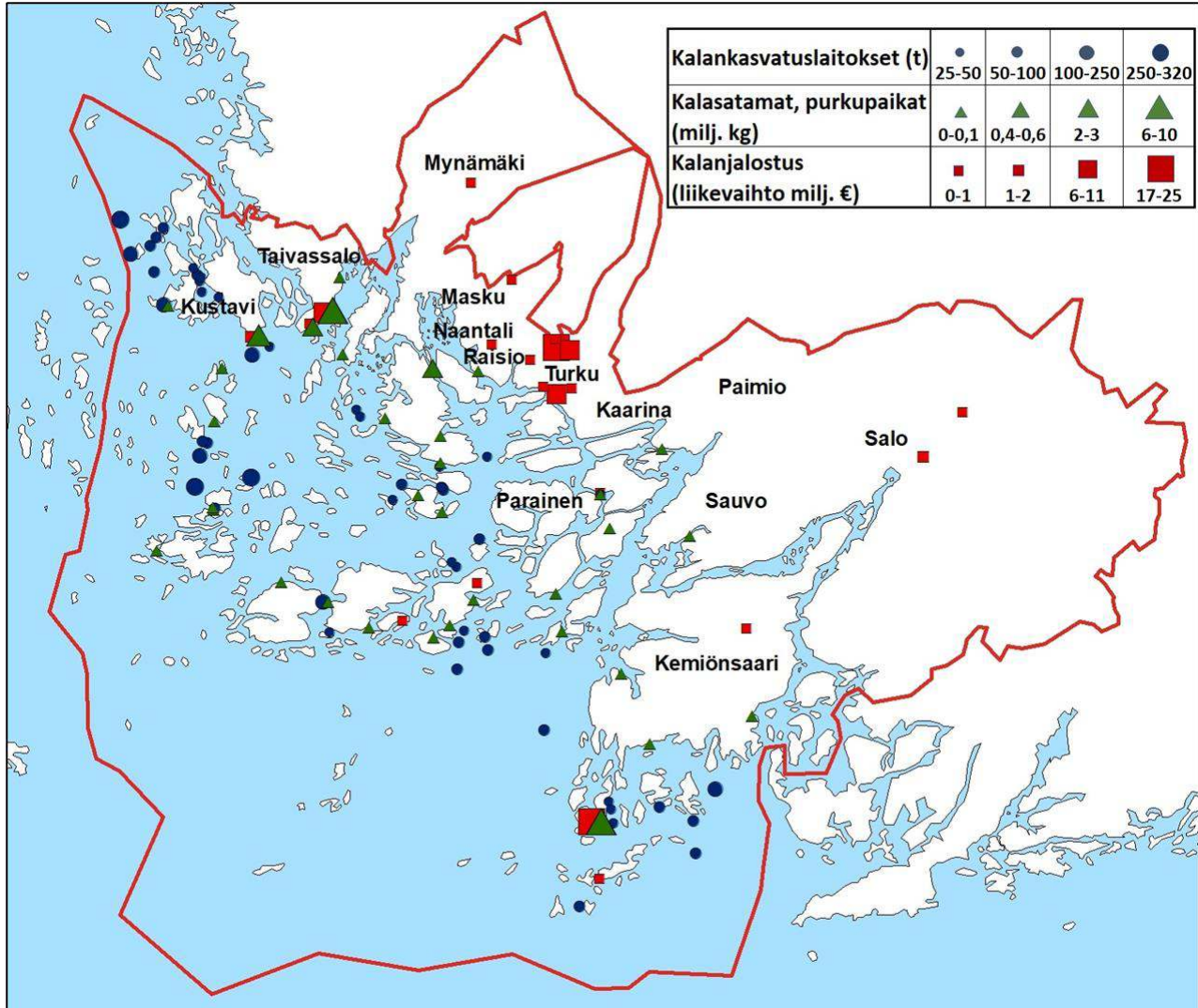
Saaristomeren on pääosin tyydyttävässä tilassa. Sisäsaariston ekologinen tila on kuitenkin monin paikoin heikentynyt edelliseen tilaan verrattuna. Keskeiset ongelmat ovat ravinnevalumat, erityisesti fosfori ja typpi, ja niiden seurauksena meren rehevöityminen. Rehevöityminen näkyy vesien samentumisena sekä sinilevien ja rihmalevien lisääntymisenä. Vesien rehevöitymisestä hyötyvät särkikalakannat ovat kasvaneet.

Ennusteiden mukaan ilmastonmuutoksen merkittävimpiä vaikutuksia tulee olemaan ilman ja meriveden lämpötilan nousu, jääpeiteajan lyheneminen ja talvikalastuksen vaikeutuminen, talviaikaisten saateiden lisääntyminen ja mantereelta tulevien ravinnehuuhtoumien määrän kasvu sekä meriveden suolapitoisuuden väheneminen. Todennäköisesti kylmän veden lajit taantuvat, ja rehevöitymisestä hyötyvät makean veden lajit runsastuvat.

3 KALATALOUDEN YRITYSTOIMINNAN MERKITYS JA SEN ALUEELLINEN SIJOITTUMINEN

Saaristomeren on Suomen merkittävin elinkeinokalatalouden keskittymä (kartta 1). Alueella on Suomen rannikon tärkein kalantuotantoalue, minkä vuoksi suomukalojen, kuoreen ja rysäsilakan kalastus keskittyy tänne. Kaupallisia kalastajia on yhteensä 204, joista 82 kuuluu ryhmään 1. Kalastuksella on pitkät perinteet, ja vaikka rannikkokalastajien määrä ja suomukalasaaliit ovat 2000-luvulla olleet laskusuunnassa, kalastuksella on edelleen paikallista merkitystä saariston elinvoiman ja kulttuurin ylläpitäjänä. Hylkeiden aiheuttamien ongelmien takia kalastus on keskittynyt suojaisiin merenlahtiin mantereen tuntumassa. Maamme kasvatetun kalan määrästä runsas neljännes tuotetaan Saaristomereillä. Kalanviljely-yrityksiä on 16 ja niillä yhteensä 53 laitosta. Kaupallisen kalastuksen ja vesiviljelyn mittavan kalantuotannon ansiosta alueelle on muodostunut laaja kalan vastaanotto- ja

jatkojalostusverkosto. Kalaa jalostavia laitoksia on 19, ja useat niistä ovat valtakunnallisellakin tasolla merkittäviä. Noin 20 yrittäjää järjestää Saaristomerellä opastettuja kalastusretkiä. Matkailupalveluja tarjoavat myös alueella toimivat matkailualan yritykset. Yksityiskohtainen selvitys alueen elinkeinokalatalouden tilasta on liitteessä 1 ”Saaristomeren elinkeinokalatalouden ja kalastusmatkailun nykytila”.

Kartta 1. Saaristomeren Kalaleaderin alueella on useita kalan miihintuontipaikkoja, kalankasvatustiloja ja kalanjalostuslaitoksia (lähde: Luke 2021). Karttaan merkityt kalan miihintuontipaikat ovat viranomaisen nimeämiä kalasantamia ja purkupaikkoja, mutta osa niistä on tällä hetkellä kylmänä. Saaristomerellä on yhteensä 33 viranomaisen nimeämää kalasantamaa ja purkupaikkaa.

4 PAIKALLISYHTEISÖÄ OSALLISTAVA VALMISTELUPROSESSI

Saaristomeren kalatalousstrategia valmisteltiin Leader I samma båt – Samassa veneessä ry:n hallinnoiman kalatalousryhmän ohjausryhmän johdolla. Ohjausryhmässä on yhdeksän jäsentä ja yhdeksän varajäsentä (liite 2). Ohjausryhmällä on pitkäaikaista kokemusta ja asiantuntemusta Saaristomeren kalataloudesta, ja sen jäsenten kontaktiverkosto on laaja. Ryhmän työskentelyperiaatteena oli avoin ja laajapohjainen yhteistyö alueen kalatalousalan toimijoiden sekä muiden sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa. Korona-epidemian takia strategian valmistelu- ja kuulemisprosessi toteutettiin kokonaisuudessaan verkossa. Kuntia, tunnistettuja kohde- ja sidosryhmiä sekä muita asiantuntijoita tiedotettiin suoraan sähköpostitse, minkä lisäksi tiedotustilaisuuksista ja

kommentointimahdollisuuksista tiedotettiin kalatalousryhmän verkkosivuilla⁴ ja ja facebook-sivulla⁵ Kentän näkemyksiä on kartoitettu aktiivisesti myös aktivaattorin ja ohjausryhmän sekä toimijoiden välisissä puhelinkeskusteluissa ja muissa kontakteissa koko valmisteluprosessin ajan. Strategiaprosessi on kuvattu liitteessä 3.

5 ANALYYSI ALUEEN KEHITTÄMISTARPEISTA JA MAHDOLLISUUKSISTA

5.1 SWOT

SWOT:iin on tiivistetty Saaristomeren Kalaleaderin toimialueen vahvuudet, heikkoudet, mahdollisuudet ja uhkat elinkeinokalatalouden ja kalastusmatkailun näkökulmasta.

VAHVUUDET	HEIKKOUEDET
<ul style="list-style-type: none"> • Saaristomeri soveltuu vesistönä hyvin kalatalouselinkeinojen harjoittamiseen <ul style="list-style-type: none"> - runsas kalantuotanto, pääosin hyvässä tilassa olevat kalakannat ja lähellä olevat kalavedet ovat kaupallisen kalastuksen kulmakiviä - virtaiset salmet sekä myrskyiltä suojaava saaristo antavat hyvät puitteet kalankasvatukseen - upea luonto ja suojaiset, osittain vähän asutut vesialueet sopivat hyvin kalastusmatkailulle • Pitkät perinteet ja vahva kalastuskulttuuri, joka on osittain heikentynyt mutta olemassa • Kalatalousyrityksillä on hyvä ammattitaito ja osaaminen • Kalanostajat, -jalostajat ja markkinat lähellä <ul style="list-style-type: none"> - riittävästi kalan ostajia, joista useat palvelevat sekä kalastusta että vesiviljelyä ja ovat valtakunnallisellakin tasolla merkittäviä kalanjalostuslaitoksia - tärkeimmät kotimarkkina-alueet lähellä - osassa aluetta toimii järjestelmällinen kalankeräily • Kasnäsin kalajauhotehdas mahdollistaa Saaristomeren ravinteiden kierrättämisen <ul style="list-style-type: none"> - silakasta ja kilohailista valmistetaan raaka-ainetta kalankasvattajien käyttämälle Itämeri-rehulle - dioksiini- ja PCB-yhdisteet pystytään poistamaan prosessissa • Laaja toimijaverkko tukee kalatalouselinkeinojen kehittymistä ja verkostojen syntymistä <ul style="list-style-type: none"> - kalatalouden ammatillista perus- ja jatkokoulutusta (Livian kalatalous- ja ympäristöopisto) - kaloihin liittyvää koulutusta myös akateemisella tasolla (Turun yliopisto, Åbo Akademi, Turku Amk) - Saaristomeren, rannikon kalakantoihin ja elinkeinoihin suuntautunutta tutkimusta (Luke ja Saaristomeren tutkimuslaitos) - kaksi kalatalouden neuvontajärjestöä ja kuusi kalatalousaluetta - ELY-keskus ja kalatalousryhmä 	<ul style="list-style-type: none"> • Rannikkokalastusyritysten heikko kannattavuus <ul style="list-style-type: none"> - hylkeet ja merimetsot aiheuttavat merkittäviä vahinkoja ja taloudellisia tappioita - kalan reaalihinnan kehitys jäänyt jälkeen työn kustannusten noususta - alaa ei koeta kiinnostavana, ja uusia kalastajia tulee vähän • Laajoja vesialueita ei pystytä hyödyntämään hylkeiden takia ja sisäsaaristo ruuhkaantuu <ul style="list-style-type: none"> - kalastus painottuu hylkeiden takia yhä suppeammalle alueelle rannikon läheisyyteen - kaupallinen kalastus, kalastusmatkailu ja virkistyskalastus kilpailevat samoista alueista - vedenomistajat ja mökkiläiset saattavat kokea yhä lähemmäs rannikkoa siirtyvät kalastajat häiritsevinä • Kalastuksen ja kalastusmatkailun infran ja logistiikan puutteet <ul style="list-style-type: none"> - kalan purkupaikkojen varustetaso heikko - Airiston itäpuolella ei ole kalan purkupaikkoja - kalankuljetus Turunmaalla loppunut - kalastusmatkailun taukopaikat ja oheispalvelut vähissä – verkostoitumisessa puutteita • Vesiviljelyllä ei ole kasvumahdollisuuksia <ul style="list-style-type: none"> - uusia lupia ei myönnetä - nykyisiä lupia leikataan uusittaessa => kannattavuus heikkenee • Rannikkovesien heikko tila ja talvien jäättömyys <ul style="list-style-type: none"> - sisäsaariston ekologinen tila on monin paikoin heikentynyt verrattuna edelliseen tila-arvioon - kutualueita menetetty - muutokset kalakannoissa ja kalojen käyttäytymisessä vaikeuttavat sekä ammattikalastajien että kalastusoppaiden työtä - jään puute lisää hyljevahinkoja • Paikallisen kalan markkinoinnissa ja tuotteistamisessa on parantamisen varaa • Yhteistyö ei ole ollut tarpeeksi laaja-alaista <ul style="list-style-type: none"> - verkostoitumisen ja tiedonkulun vähäisyys Saaristomeren eri osa-alueiden välillä - paikallisyhteisöjen aktiivisuuden vähäisyys kalatalouden edistämisessä

⁴ <https://www.sameboat.fi/leader-samassa-veneessa/kalatalousryhma/ohjelmakauden-2021-2027-valmistelu/>

⁵ <https://www.facebook.com/SAMEBOATKalatalousFiskeri>

MAHDOLLISUUDET	UHKAT
<ul style="list-style-type: none"> • Ratkaisujen löytyminen hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamiin ongelmiin <ul style="list-style-type: none"> - poliittiset päätökset Suomen ja EU:n tasolla - pyydystekniset ja muut innovaatiot • Ravinnekierrätykseen perustuvat ratkaisut <ul style="list-style-type: none"> - Itämerirehun käytön edistäminen - Itämerirehu on kalastuksen, vesiviljelyn ja rehunvalmistajien yhteistoimintaa Itämeren tilan kohentamiseksi => alan arvostuksen nousu - alueellisten kuormituskiintiöiden käyttöönotto ja päästöperusteiset ympäristöluvut vesiviljelyssä (lainmuutos) • Kotimaisen ja paikallisen kalan kysynnän kasvu <ul style="list-style-type: none"> - kotimaisen kalan imago on hyvä - kalaa suositellaan kaikissa dieeteissä - terveellisen ja ekologisen ravinnon merkitys kasvaa - ruoan omavaraisuuden merkitys kasvaa • Paikallisen kalastuskulttuurin hyödyntäminen matkailun vetovoimatekijänä • Turismin ja kalastusmatkailun kasvu <ul style="list-style-type: none"> - koronan aiheuttama etätyökin tuonut saaristoon maksukykyisiä asiakkaita • Tieteellisen tutkimuksen parempi hyödyntäminen alkutuotannossa 	<ul style="list-style-type: none"> • Kalastuksen suurin uhka: hylje- ja merimetso-ongelma lopettaa rannikkokalastuksen <ul style="list-style-type: none"> - kalat vähenevät, kalastus hiipuu, kalankeräily loppuu, uusia kalastajia ei tule - tietotaito häviää vanhojen mukana • Vesiviljelyn suurin uhka: liian tiukka lupapolitiikka ja viranomaisen epärealistiset käsitykset kiertovesiviljelystä <ul style="list-style-type: none"> - uusia lupia ei myönnetä, ja nykyisiä lupia leikataan uusittaessa - viranomaisten vahva usko kiertovesiviljelyn mahdolliseen nousuun myös ruokakalatuotannossa on nykYTEKNIKALLA ja osaamisella taloudellisesti epärealistinen näkemys • Lainsäädännössä ja kalatalousalan tukitoimissa tehdään liian hitaasti ratkaisevia päätöksiä • Lisääntyvät keskusjohtoiset kalastuksen säätelytoimet <ul style="list-style-type: none"> - viranomaiset, päättäjät ja tutkijat eivät huomioi kentän paikallista kokemusta ja tietoa • Ilmaston lämpeneminen ja muut ympäristömuutokset <ul style="list-style-type: none"> - tuulet, sateet ja valunta lisääntyvät - rehevöityminen - negatiiviset ja ennalta-arvaamattomat muutokset kalakannoissa - kalataudit ja hylkeiden ja merimetsojen kaloihin leivittämät loiset - vieraslajit • Vesien muut käyttötarkoitukset ohittavat kalatalouselinkeinojen tarpeet <ul style="list-style-type: none"> - vesien lisääntyvä vapaa-ajankäyttö ja yhä laajentuvat suojelualueet vievät kalastukselta tilaa • Alaa ei tunneta tai sitä ei hyväksytä <ul style="list-style-type: none"> - riittävän laajan ymmärryksen puute kalastuksesta ja vesiviljelystä elinkeinoina - kuluttajien etäännyminen ruoantuotannosta - kielteinen asenne eläinten hyödyntämiseen ja tappamiseen • Ulkomaisen kalan lisääntyvä tuonti / vientirajoitukset

5.2 KEHITTÄMISTARPEET JA MAHDOLLISUUDET

Saaristomeren kaupallisen kalastuksen taloudellisesti tärkeimpien suomukalalajien saaliit ovat pudonneet noin puoleen 2000-luvun aikana. Syynä kehitykseen on hylkeiden ja merimetsojen aiheuttama kalastusmahdollisuuksien voimakas väheneminen sekä muutokset kalakannoissa ja kalojen käyttäytymisessä. Kalastukseen soveltuvat vesialueet ovat vähentyneet merkittävästi. Esimerkiksi Saaristomeren aikaisemmin tärkeimmällä kuhankalastusalueella, Airistolla, kalastus on nyt käytännössä mahdotonta hylkeiden takia. Kalakantamuutoksiin löytyy mahdollisesti syytä myös muista ympäristötekijöistä. Esimerkiksi kampelan ja merikutuisen saaristosiiian ja myös silakan kutualueet ovat kärsineet rehevöitymisestä sekä ruoppaus- ja läjitystoiminnasta johtuvasta pohjien liettymisestä. Rannikkokalastajien määrä on vähentynyt koko alueella, mutta selkeintä negatiivinen kehitys on ulompana saaristossa. Kalastusala tarvitsee jatkuvuutta vastaamaan kotimaisen kalan lisääntyvään kysyntään, mutta uusien kalastajien ei ole mahdollista tulla alalle, jos meri ei anna elantoa.

Hylkeiden ja merimetsojen aiheuttamien vahinkojen estäminen ja vähentäminen sekä rannikkokalakantojen tilan ja lisääntymismahdollisuuksien edistäminen rannikolla ovat kaupallisen kalastuksen keskeiset tarpeet, jotta kalastajat pystyisivät paremmin hyödyntämään saariston laajoja vesialueita ja sen potentiaalia kalojen suotuisana lisääntymisalueena. Tämä on selkeä perusta kaikelle muulle kehitystyölle kalastuksen kannattavuuden parantamiseksi ja alan houkuttelevuuden lisäämiseksi. Hylkeet aiheuttavat merkittäviä vahinkoja myös vesiviljelylle.

Hylje- ja merimetso-ongelman ratkaisu vaatii myös kansallisia toimenpiteitä. Toisaalta toimenpiteille tarvitaan paikallista hyväksyntää. Lähikalalle, saariston rikkaalle kalastuskulttuurille ja paikallisille kalatalouselinkeinoille tarvitaan ylipäättään laajempaa yhteiskunnallista ymmärrystä ja arvostusta. Tämä voidaan saavuttaa riittävän ja oikean tiedon esiin tuonnilla kalastuksen ja vesiviljelyn vastuullisista toimintatavoista ja myönteisistä vaikutuksista. Saaristomeren kalatalous on kokonaistaseeltaan ravinnenegatiivista; merestä poistuu kalastuksen mukana enemmän ravinteita kuin sinne muusta kalataloustoiminnasta joutuu. Sijainninhjauksessa kalankasvatustiluksia on kasvatustiluksia uusittaessa siirretty pois sisäsaaristosta. Tulevaisuudessa vesiviljelyn paikallinen rehevöittävä vaikutus tulee pienemään edelleen, kun osa tiluksista siirretään mahdollisuuksien mukaan alueille, joilla kuormitusvaikutus ei ole edes mitattavissa. Kalastuksen, vesiviljelyn ja rehunvalmistajien yhteistoimintana syntyvä Itämeri-rehu on tärkeä osa kiertotaloutta.

Myös paikallisyhteisöjä, esimerkiksi kyläyhdistyksiä ja osakaskuntia, tulee aktivoida kalatalouden edistämässä. Saaristomeren eri osa-alueiden verkostoitumista ja tiedonkulkua tulee lisätä. Alueella toimii jo vahva kalatalouselinkeinojen kehittymistä ja verkostojen syntymistä edistävä toimijaverkko⁶, mutta verkostoihin olisi eduksi saada mukaan myös ulkopuolista näkemystä yhteiskunnan muilta sektoreilta. Myös kalatalouselinkeinojen sisäistä yhteistyötä ja verkostoitumista on syytä lisätä.

Vajaasti hyödynnettyjen kalalajien kalastuksessa ja erityisesti niiden tuotekehityksessä voi olla mahdollisuuksia osalle kalastajista ja jalostusyryksistä. Kalastajan näkökulmasta esimerkiksi särkikalajien ja kuoreen kalastuskaudet ovat kuitenkin lyhyet ja voivat pääsääntöisesti olla lähinnä yksi kokonaistulonmuodostuksen tukijaloista. Kalastaja-ammattin päätoimisuus edellyttää mahdollisuutta hyödyntää kalavaroja monipuolisesti eri vuodenaikojen ja sesonkien mukaan. Kuha ja ahven ovat jossakin roolissa lähes kaikille rannikkokalastajille, joten näiden lajien kalastuksen turvaaminen ja edistäminen on välttämättömyys. Tätä tukevat myös tulevaisuudenarvot: Luke arvioi kantojen olevan kasvussa, ja ennusteiden mukaan ahvenkalat ovat ilmastonmuutoksen hyötyjiä.

Kalankasvatus osana Saaristomeren kalatalouden tuotantoketjua luo työpaikkoja ja elinvoimaa saaristoon ja rannikolle. Alueen luonnonolosuhteet ja Kasnäsin kalajauhotehtaalta raaka-aineensa saava Itämerirehu mahdollistavat tehokkaan ja kestävä tuotannon. Kun kasvattamoilla on käytössä Itämerirehu, ympäristön fosforikuorma ei kasva vaan parhaimmillaan jopa pienenee. Haasteena ja tuotannon lisäämisen esteenä ovat Saaristomeren vesien tilaan kohdistuvat paineet. Haasteet voitetaan edistämällä vesiviljelyn nykyistäkin kestävämpien tuotantotapojen kehittämistä, koko ruokajärjestelmän tarkastelua suhteessa meren ravinnekuormaan ja kalanviljelyn myönteisten vaikutusten näkyvyyttä.

Kotimaisen ja erityisesti lähellä tuotetun kalan kysyntä lisääntyy jatkuvasti, ja Saaristomeri lähialueeseen muodostaa sille huomattavan markkinapotentiaalin. Rannikon lähituntumassa asuu noin 380 000 kuluttajaa, joiden lisäksi lähes 40 000 kesäasunnon asukkaat ja saaristossa liikkuvat sadat tuhannet matkailijat ovat potentiaalisia Saaristomerellä tuotetun kalan kuluttajia. Kuluttajille kala on ympäristöystävällinen valinta; luonnonkalan syöminen pienentää syöjän Itämerijalanjälkeä, minkä lisäksi sekä kalastetun että viljellyn kalan hiilijalanjälki on pieni. Ilmastonmuutoksen näkökulmasta

⁶ Lista hankehakijoista <https://www.sameboat.fi/leader-samassa-veneessa/kalatalousryhma/vireilla-olevat-hankkeet/>

yri­tysten kannattavuuden kohentaminen on elinkeinokalatalouden tärkein ilmastotoimi. Näitä vah­vuuksia on syytä hyödyntää edistämällä uusien kuluttajaystävällisten kalatuotteiden tuotekehitystä, markkinointia ja saavutettavuutta. Joillekin kalastajille kalan suoramyynti voi olla mahdollisuus.

Saaristomeri ja sen upea luonto sisältävät suuren potentiaalin kalastusmatkailun kehittymiselle. Kes­keisenä tarpeena näemme alan toimijoiden yhteistyön, verkostoitumisen ja markkinoinnin lisäämisen. Saaristomat­kailu kasvoi selkeästi korona-epidemian aikana, mikä luo mahdollisuuksia myös paikal­lisen kalastuskulttuurin hyödyntämiselle matkailun vetovoimatekijänä.

Luonnonvarakeskuksen Turun yksikössä ja Saaristomeren tutkimuslaitoksessa tehdään Saaristome­reen, rannikon kalakantoihin ja elinkeinoin suuntautunutta tutkimusta. Tutkimusta on tarpeen hyö­dyntää paremmin kalatalouselinkeinojen edistämässä, ja keskeiset elinkeinokalatalouden toimijat on saatava laajemmin mukaan tutkimuksen kohdentamiseen Saaristomeren tarpeiden näkökulmasta.

6 STRATEGIAN VISIO, TAVOITTEET JA TOIMENPITEET

6.1 STRATEGIAN VISIO JA TAVOITTEET

Strategian visio 2027

**Elinkeinokalatalouden kannattavuus on parantunut, ja ala kiinnostaa myös uusia toimijoita.
Kalastusmatkailun toimintaedellytykset ovat kehittyneet
erityisesti yhteistyön ja verkostoitumisen avulla.
Paikallisyhteisöt ovat aktivoituneet kalatalouden edistämässä.**

Jotta asetettuun visioon voidaan edetä, meidän on vahvistettava luonnonkalan tuotantoa, turvattava kalastuksen jatkuvuus, kehitettävä lähikalakonseptia, parannettava kalatalousalan julkisuuskuvaa ja lisättävä ja syvennettävä alueen toimijoiden välistä yhteistyötä ja vuoropuhelua.

6.2 STRATEGIAN PAINOPISTEET JA TOIMENPITEET

Strategisiin tavoitteisiin voidaan vastata kappaleessa 5.2 kuvatulla tavalla, alueen vahvuuksia ja mah­dollisuuksia hyödyntämällä, mutta myös heikkouksia ja uhkia torjumalla. Kehittämisen painopiste­alueiksi nousee neljä selkeää kärkeä:

1. Toimintaympäristön haasteet
2. Osaaminen ja sopeutuminen
3. Tuotekehitys ja markkinointi
4. Julkisuuskuva ja yhteistyö

Strategia painottuu jonkin verran enemmän rannikkokalastukseen, mutta useimmat toimet koskevat koko arvoketjua ja kalastusmatkailua. Rannikkokalastuksen rooli korostuu, koska sen tila on kriitti­nen, ja se halutaan säilyttää. Valtaosa strategian valmisteluprosessin aikana saaduista kommentista kosketti rannikkokalastuksen heikkoa tilaa ja siihen voimakkaasti vaikuttavaa hylje- ja merimetso­ngelmaa.

Strategian läpileikkaavina teemoina ovat kannattava ja kestävä kalatalous sekä kannustaminen uusiin kokeiluihin ja lisäarvon tuottamiseen. Läpileikkaavat teemat ohjaavat myös hankkeiden valintaa.

6.2.1 Toimintaympäristön haasteet

Painopisteestä voidaan rahoittaa esimerkiksi toimenpiteitä, jotka:

- auttavat turvaamaan kalatalouden alkutuottajien toimintaympäristöä ja toimintamahdollisuuksia merellä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi hankkeet, jotka estävät tai vähentävät hylkeiden tai merimetsojen tai muiden eläinten aiheuttamia vahinkoja
- edistävät rannikkokalakantojen tai niiden lisääntymisalueiden tilaa kaupallisen kalastuksen tarpeet huomioiden (= kalataloudelliset kunnostushankkeet virtavesikunnostukset pois lukien)
- parantavat rannikkovesien veden laatua kalastuksen avulla tai selvittävät kalastuksen vaikutusta rannikkovesien laatuun

Kalan alkutuotanto on kalan arvoketjun ensimmäinen lenkki ja kaiken sen jälkeen tulevan kehitystyön perusta. Ilman alkutuottajien tuottamaa raaka-ainetta meillä ei ole kotimaista kalaa, jota edistää. Alkutuotanto ei onnistu, jos olosuhteet alkutuotantopaikalla merellä eivät mahdollista taloudellisesti kannattavaa toimintaa. Painopisteen tavoitteena on tarttua kalan alkutuotannon haasteisiin merellä siten, että edellytykset taloudellisesti kannattavalle alkutuotannolle paranevat.

6.2.2 Osaaminen ja sopeutuminen

Painopisteestä voidaan rahoittaa esimerkiksi toimenpiteitä, jotka:

- helpottavat uusien ja erityisesti nuorten kalastajien alalle tuloa
- kehittävät rysäkalastusta tai edistävät muita kestäviä pyydysinnovaatioita
- hyödyntävät tai kehittävät kalatalouteen liittyvää uutta teknologiaa
- edistävät kalatalousyrittäjien toiminnan monipuolistamista (esim. uudet hyödynnettävät saalislajit)
- edistävät ahvenen tai kuhan kalastusta
- tukevat kalatalousyrittäjiä muutoksiin, esimerkiksi ilmastonmuutokseen varautumisessa
- ylläpitävät tai edistävät kalatalousyrittäjien työkykyä ja jaksamista
- lisäävät yrittäjyyteen liittyvää osaamista (ml. opintomatkat ja tutustumiskäynnit)

Jos luonnonkalan alkutuotanto saadaan turvattua merellä, alalle voi tulla uusia kalastajia. Uusien kalastajien tiellä saattaa kuitenkin olla esteitä tai hidasteita, kuten yleinen tiedonpuute alan vaatimuksesta tai vaikkapa sopivan rantapaikan löytyminen. Koska ympäristö muuttuu, ja koko kalatalousala kohtaa uusia haasteita, yrittäjät tarvitsevat muutoksessa usein tukea. Työkyky ja jaksaminenkin saattavat olla koetuksella. Nykyisten toimintatapojen kehittäminen ja uusien innovaatioiden kokeileminen tai aivan toisenlaisiin toimintatapoihin tutustuminen esimerkiksi opintomatkojen merkeissä hyödyntävät sekä vanhoja että uusia kalatalousyrittäjiä ja auttavat muutoksiin sopeutumisessa. Painopisteen tavoitteena on saada alalle uusia kalastajia, edistää kalatalousyrittäjien kannattavuutta ja jatkuvuutta sekä helpottaa kalatalousyrittäjien sopeutumista tulevaisuuden haasteisiin.

6.2.3 Tuotekehitys ja markkinointi

Painopisteestä voidaan rahoittaa esimerkiksi toimenpiteitä, jotka:

- edistävät paikallisen kalan kysyntää
- edistävät kuluttajalähtöisten tuotteiden tuotekehitystä (erityisesti vähemmän hyödynnetyistä kalalajeista)

- helpottavat kalatuotteiden kysynnän ja tarjonnan kohtaamista
- edistävät kalastajien oman saaliin jalostusta ja suoramyyntiä
- edistävät kalastusmatkailuyritysten tuotekehitystä ja markkinointia
- hyödyntävät paikallista kalastuskulttuuria matkailun vetovoimatekijänä

Kotimaisen ja paikallisen kalan kysyntä kasvaa, ja Saaristomeri lähialueineen muodostaa sille huomattavan markkinapotentiaalin. On tärkeää tarjota kuluttajille sellaisia tuotteita, joita he arvostavat, ja haaste merkitsee jatkuvaa tuotekehitystä. Kysynnän ja tarjonnan kohtaaminen saattaa silti olla ongelma; kuluttaja haluaisi ostaa paikallisia tuotteita, mutta ei tiedä, mistä niitä saa. Jos kalansaaliit jatkossakin pienenevät, suoramyynti saattaa tarjota kalastusyrityksille mahdollisuuden toiminnan jatkamiseen. Muutos saattaa vaatia koulutusta tai esimerkiksi myyntitilaisuuksien järjestämistä. Myös kalastusmatkailuyritysten kannattavuutta voidaan parantaa tuotekehityksen ja markkinoinnin avulla. Digitalisaatio voi avata uusia mahdollisuuksia. Painopisteen tavoitteena on edistää Saaristomerellä tuotetun kalan ja Saaristomeren kalastusmatkailun tuotekehitystä ja markkinoita, ja tätä kautta nostaa kalatalousyritysten kannattavuutta.

6.2.4 Julkisuuskuva ja yhteistyö

Painopisteestä voidaan rahoittaa esimerkiksi toimenpiteitä, jotka:

- tuovat esiin kalan alkutuotannon vastuullisia toimintatapoja ja myönteisiä vaikutuksia
- lisäävät vuoropuhelua ja edistävät yhteistyötä sidosryhmien välillä
- edistävät sektorirajat ylittävää yhteistyötä
- edistävät yhteistyötä arvoketjun sisällä (esim. markkinointi, logistiikka)
- lisäävät paikallisyhteisöjen aktiivisuutta kalatalouden edistämiseksi
- edistävät yhteistyötä ja verkostoitumista Itämerialueen toimijoiden kanssa

Paikallisesti tuotetulle kalalle, saariston rikkaalle kalastuskulttuurille ja muille kalatalouselinkeinoille tarvitaan laajempaa yhteiskunnallista ymmärrystä ja arvostusta. Tavoitteemme on tuoda alaa esiin myönteisessä valossa ja lisätä vuoropuhelua ja yhteistyötä, myös yli sektorirajojen. Työkaluina kala-leaderin avoin ja aktiivinen viestintä sekä verkostoitumista edistävien ja laajapohjaisesti suunniteltujen hankkeiden priorisointi. Voimme oppia myös Itämeren muilta rantavaltioilta. Myös arvoketjun sisällä on tilaa yhteistyön lisäämiselle, ja erityisesti tällaiset toimet voivat lisätä yritysten kannattavuutta. Paikallisyhteisöillä on kaikki syy olla ylpeitä oman alueensa kalataloustoimijoista, ja alan edistäminen saattaa hyödyntää koko yhteisöä esimerkiksi lisääntyneen turismin muodossa. Yhteistyöhankkeiden tulee edistää kalatalouden toimintaedellytyksiä.

6.2.5 Hankerahoituksen rajaukset ja omat hankkeet

Kehittämishankkeiden tarpeita nousee paikalliselta tasolta paikallisten olosuhteiden pohjalta. Tulevat hankeideat voivat olla myös aivan uudenlaisia tai erilaisia kuin strategiassa nyt esimerkkinä mainitut. Hankkeiden on kuitenkin toteuttava vähintään yhden painopisteen tavoitteita.

Jos kala-leaderille osoitetut hankkeet ovat rahoituskelpoisia ensisijaisesti muista ohjelmista tai avustuksista, hakijat ohjataan näille rahoittajille.

Rahoitettavien hankkeiden tulee olla yleishyödyllisiä.

Kaikista painopisteistä voidaan rahoittaa myös hankkeita, joissa sovelletaan tutkimustietoa käytännön piloteissa.

Kalaleader voi rahoittaa myös tutkimushankkeita, mikäli ne ovat Saaristomeren kalatalousstrategian mukaisia ja niillä on suuri vaikuttavuus alueen kalatalouteen.

Myös kalaleaderia hallinnoiva Leader ISB-SV voi hakea rahoitusta kalaleaderin kehyksestä. Tällaisia hankkeita voivat olla esimerkiksi alueiden väliset tai kansainväliset yhteistyöhankkeet tai alan tarpeelliseksi kokemat hankkeet, joille ei löydy muuta hallinnoijaa.

Ohjelmakaudella 2014-2020 Saaristomeren kalatalousryhmä sopi Selkämeren ja Pyhäjärven kalatalousryhmän kanssa yhteistyötavasta, jossa ryhmät rahoittavat vuorovuosin molempien ryhmien toimijoille suunnatut kaupallisten kalastajien ja kalatalousalustoimijoiden tiedotus- ja koulutusristeilyt. Yhteistyötapa on ollut onnistunut, ja sitä jatketaan ohjelmakaudella 2021-2027.

6.3 TOIMENPITEIDEN VAIKUTTAVUUDEN ARVIOINTI

Tavoitteiden toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta mitataan indikaattoreiden avulla (taulukko 2). Indikaattorien asettaminen on haasteellista, koska alueen kalatalouden kentällä on paljon toimijoita ja alaa kehitetään myös muissa yhteyksissä kuin kalaleaderin rahoituksella. Läheskään aina ei ole selvää, mikä johtuu mistäkin. Tästä syystä määrällisten indikaattorien lisäksi käytetään laadullisia indikaattoreita, joita mitataan arvioimalla (vastataan kysymykseen kyllä tai ei).

Taulukko 2. Strategian tavoitteiden toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta mittaavat indikaattorit ohjelmakaudella 2021-2027.

INDIKAATTORI	TAVOITE
Kalaleaderin tiedotus, aktivointi ja neuvonta; - tiedotus-, aktivointi- ja verkostoitumistilaisuudet - hankehakijoiden neuvonta (rahoitushaku, maksatus, yhteistyökumppanit ym.)	15 tilaisuutta 50 kontaktia
Toimijoiden aktiivisuus; - rahoitettujen hankkeiden määrä - koulutustilaisuuksiin osallistuneiden henkilöiden lukumäärä - muihin hankkeisiin osallistuneiden yritysten määrä	25 kpl 200 henkilöä 10 yritystä
1-ryhmän kaupallisten kalastajien osuus kaikista kalastajista (kalastuksen kannattavuus). Lähtöarvo on 40 %	nousee 45 prosenttiin
Muuttuuko kalatalousalaa käsittelevä julkinen keskustelu positiivisempaan suuntaan?	Kyllä
Onko sidosryhmien välinen yhteistyö ja vuoropuhelu lisääntynyt?	Kyllä
Onko yhteistyö tai verkostoituminen arvoketjun sisällä lisääntynyt?	Kyllä

6.4 TOIMENPITEIDEN YHTEENSOVITUS MUIDEN OHJELMIEN JA ALUEKEHITTÄMISTOIMIEN KANSSA

Saaristomeren kalatalousstrategian valmistelua on paikallisen tiedon lisäksi ohjannut Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston Suomen toimintaohjelmaluonnos 2021-2027. Molempien ohjelmien yhteisiä tavoitteita ovat muun muassa alkutuotannon edellytysten turvaaminen, uudistumisen ja innovaatioiden vauhdittaminen sekä ympäristön ja kalakantojen tilan parantaminen.

Strategiamme edistää Suomen hallituksen käynnistämien Kotimaisen kalan edistämishjelman ja Saaristomeriohjelman toteutumista. Haluamme, että yhä useammalla Saaristomerellä asuvalla ja vieraillevalla kuluttajalla on mahdollisuus syödä lähellä tuotettua kalaa. Haluamme olla vahva lenkki Saaristomeren pelastusoperaatioissa. Saaristomeriohjelman tavoitteena on vähentää Saaristomeren

valuma-alueen hajakuormitusta niin, että alue saadaan pois Itämeren suojelukomission (HELCOM) pahimpien kuormittajien hot spot -listalta viimeistään vuonna 2027. Saaristomeriohjelma käynnistyi Operaation Ainutlaatuinen Saaristomeri⁷ aloitteesta. Operaatio pyrkii lisäämään Saaristomeren tunnettuutta ja arvostusta niin kansalaisten kuin päättäjien keskuudessa sekä saamaan aikaan poliittisia päätöksiä Saaristomeren pelastamiseksi. Professori Kalervo Väänänen ja yli sadan muun asiantuntijan laatimassa toimenpidesuunnitelmassa ja Saaristomeren sinisessä kirjassa todetaan, että tehokkain tunnettu ja turvallisin keino vesistön fosfori- ja typpipitoisuuden vähentämiseksi on kalastus, ja että luonnonkalan pyyntiä kalakantojen sallimissa rajoissa tulisi lisätä. Saaristomeren kaupallisen kalastuksen saaliin mukana merestä poistuu vuositasolla yli 100 tonnia fosforia ja yli 600 tonnia typpeä. Jokainen kalastusyritys, jonka säilymistä ohjelmamme edistää, lisää Saaristomeriohjelman ja Operaation Aitutlaatuinen Saaristomeri toteutumisen mahdollisuuksia.

Saaristomeren suojelu on tärkeässä roolissa myös Varsinais-Suomen liiton parhaillaan lausunnolla olevassa maakuntaohjelmassa. Ohjelmaluonnos sisältää myös strategian Älykkäälle erikoistumiselle, jota Saaristomeren kalatalousryhmä on ollut toteuttamassa maakuntaohjelman nykyisellä kaudella 2018-2021. Olemme olleet yhteistyökumppani kalatalouden osalta painopisteen Innovatiiviset ruokaketjut kehittämisessä, ja yhteistyö jatkuu.

Saaristo-yhteistyö on keskeinen osa kalaleaderin työtä. Varsinais-Suomen liiton Saaristotoimikunta nostaa laatimassaan maakuntaohjelman ja saaristo-ohjelman kytkentädokumentissa keskeiseksi tavoitteeksi saariston elinvoiman säilyttämisen ja lisäämisen. Strategiamme on hyvin linjassa myös valtakunnallisen Saaristo-ohjelman 2020-2023 kanssa⁸, jossa korostetaan erityisesti paikallisen äänen kuuntelemista, ja jonka tavoitteita ovat muun muassa kalatalouden edellytysten turvaaminen saaristossa ja kestävän matkailun kehittäminen. Saaristomeren biosfäärialueen toimintaperiaate saaristo-alueilla on hyvin yhteneväinen Leader-toimintatavan ja strategisten päämäärien kanssa. Kalaleaderin ja biosfäärialueen toiminnat tukevat toisiaan, ja niillä on samat tavoitteet: säilyttää, kehittää ja tukea oman alueensa luontoa, kulttuuria ja yrittäjyyttä kestävältä pohjalta⁹.

YK:n jäsenmaiden kestävän kehityksen Agenda 2030 toimintaohjelman¹⁰ alatavoite 14b, joka koskee merten hyvinvointia sekä niiden tarjoamia resursseja ja kestäväää käyttöä, nostaa pienimuotoisen rannikkokalastuksen erityistavoitteeksi. Tavoitteena on tarjota pienimuotoisen kalastuksen harjoittajille mahdollisuus käyttää merten tarjoamia luonnonvaroja ja pääsy merimarkkinoille. Tämä on Saaristomeren kalatalousstrategian ykkösprioriteetteja ja liittyy vahvasti hyljeongelmien ratkaisuun.

Saaristomeren Kalaleaderin ja Varsinais-Suomen ELY-keskuksen toiminnot yhteensovitetaan seuraavasti: ELY-keskus rahoittaa yksityiset investointihankkeet ja kehittämishankkeet, joilla on suuri alueellinen ja tai valtakunnallinen merkitys. Kalaleaderin kehyksestä rahoitetaan paikallisia, strategian toteutumisen kannalta tärkeitä yleishyödyllisiä kehittämis- ja investointihankkeita. ELY ja kalaleader tekevät yhteistyötä hankeideoiden arvioinnissa. Tavoitteena on myös muiden rahoituslähteiden hyödyntäminen, joihin kalaleader tarvittaessa ohjaa hankehakijan (katso kpl. 8).

Työnjako kalatalousohjelman ja alueen maaseutuohjelmien välillä muotoutuu nykyisen kaltaiseksi. Kalatalousohjelmasta rahoitettavat hankkeet ovat puhtaasti elinkeinollisia ja liittyvät ammattikalastukseen, vesiviljelyyn, kalanjalostukseen tai kalastusmatkailuun kytköksissä kalatalouteen. Maaseutuohjelmasta, joko ELY-keskuksesta suoraan tai Leader-toimintaryhmien kautta, rahoitetaan esimerkiksi kalastusmatkailutoimia, jotka ovat kytköksissä maaseutumatkailuun, maatalouteen tai muuhun liiketoimintaan. Hankerahoituksista keskustellaan aina tapauskohtaisesti.

⁷ Lisätietoa Operaatiosta Aitutlaatuinen Saaristomeri <https://www.ainutlaatuinensaaristomeri.fi/operaatio/>

⁸ Ihmisten saaristo - Saaristo- ja vesistöalueiden valtakunnallinen kehittämisohjelma vuosille 2020-2023. Maa- ja metsätalousministeriö, Helsinki 2020. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/162495>

⁹ Lisätietoa sivuilta: <https://biosfar.fi/?lang=fi>

¹⁰ YK:n Kestävän kehityksen tavoitteet <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/kestavan-kehityksen-tavoitteet>

7 STRATEGIAN HALLINNON JÄRJESTÄMINEN

7.1 HALLINTO

Leader I Samma båt – Samassa veneessä rf ry hallinnoi Saaristomeren Kalaleaderiä kuten edellisellä ohjelmakaudella. Yhdistys on kaksikielinen, ja sen kotipaikka on Paraisten kaupunki. Yhdistys on toiminut Euroopan meri- ja kalatalousrahaston paikallisena toimintaryhmänä ohjelmakaudella 2014 – 2020, minkä lisäksi se on toteuttanut maaseudun kehittämissuunnitelmia yli 20 vuoden ajan. Yhdistyksellä on taloudellista osaamista ja hyvät valmiudet hoitaa hallinnollisia tehtäviä. Maantieteellisesti I samma båt – samassa veneessä maaseutuohjelman alue on keskellä suunnitellun kalaleaderin aluetta, joten synergiaedut ja toimintakenttä on hyvin yhteneväinen. Strategian toteuttamisen kumppaneita ovat alueen muut Leader-yhdistykset Ravakka, Varsin Hyvä ja Ykkösakseli.

Maaseutuohjelman ja kalaleaderin toiminnasta ja päätöksistä vastaa yhdistyksen hallitus, joka on nimetty kolmikantaperiaatteen mukaan ja jossa toimikaudet on rajoitettu.

Kalaleaderillä on yhdistyksessä itsenäinen asema. Myös kalaleaderjaosto asetetaan kolmikantasääntöjen mukaan, eli ryhmässä ovat edustettuina alueen kunnat, kalatalouselinkeinoja ja kalastusmatkailua edustavat yhdistykset ja muut yhteisöt sekä kalatalousyrittäjät. Esityksen jäsenistä voi tehdä alueella toimiva henkilö, yritys tai yhteisö, minkä lisäksi kunnat tekevät esityksen omista edustajistaan. Leader I samma båt – Samassa veneessä syyskokous vahvistaa kalaleaderjaoston jäsenet. Valinnoissa pyritään tasa-arvoon sukupuolten välillä, alueelliseen tasapuolisuuteen sekä edustavuuteen kalatalouden eri sektoreiden välillä.

Kalaleaderjaosto käsittelee sille osoitetut hankehakemukset, ja antaa niistä ELY-keskukselle joko puoltavan tai ei-puoltavan lausunnon. Lausunnon pohjana toimii hankkeiden arviointia varten suunniteltava pisteytys- tai muu järjestelmä.

Kalaleaderille palkataan aktivaattori, joka vastaa strategian käytännön toteutumisesta. Aktivaattorin työtehtäviin kuuluu alueen toimijoiden aktivoimisen lisäksi muun muassa hankehakijoiden ohjaus ja avustaminen, kalaleaderjaoston kokousten ja lausuntojen valmistelu, hankkeiden toteutumisen ja vaikuttavuuden seuranta sekä tiedotus ja ryhmän toiminnan kehittäminen.

7.2 SEURANTA JA ARVIOINTI

Kalaleader seuraa rahoitettujen hankkeiden toteutumista järjestelmällisellä yhteydenpidolla hankkeiden toteuttajatahoihin. Strategian toteutumista ja toimenpiteiden vaikuttavuutta seurataan ryhmän toteuttamalla itsearviointilla sekä mahdollisesti ulkopuolisella arvioinnilla.

Ensimmäinen itsearviointi tehdään asiakkaille ja sidosryhmille suunnatulla kyselyllä kahden toimintavuoden jälkeen vuonna 2024, ja sen perusteella arvioidaan strategian mahdolliset muutostarpeet. Ulkoista arviointia voidaan tehdä yhteistyössä muiden kalaleadereiden kanssa, ja muista ryhmistä saatuja tuloksia voidaan hyödyntää myös oman toiminnan kehittämisessä.

Arvioinneissa kiinnitetään huomiota ohjelman tavoitteiden ja hakijoiden esiintuomien tarpeiden yhteensopivuuteen, toimenpiteiden vaikuttavuuteen suhteessa ohjelman tavoitteisiin ja hankkeiden valintaperusteiden ja ohjauksen onnistumiseen.

7.3 VIESTINTÄ JA AKTIVOINTI

Viestintä tukee ja edistää Saaristomeren kalatalousstrategian toteutumista. Viestinnän päätavoitteena on tiedon jakaminen, kalaleaderin tunnettuuden ja kiinnostavuuden lisääminen sekä kohderyhmien aktivointi ja osallistaminen (hankkeet). Lisäksi viestinnän tavoitteena on tuoda kalatalousalaa esille

positiivisessa hengessä. Tiedottaminen ja aktivointi ovat osa viestintää. Saaristomeren Kalaleader tiedottaa molemmilla kotimaisilla kielillä. Yksityiskohtainen viestintäsuunnitelma on liitteenä 5.

7.4 OSALLISTUMINEN KANSALLISEN VERKOSTON TOIMINTAAN

Saaristomeren Kalaleader on halukas osallistumaan kansallisen verkoston toimintaan. Saaristomereillä on osaamista erityisesti hylje- ja merimetsokysymyksissä, ja kalatalousryhmän nykyisellä aktivaattorilla vahvaa osaamista viestinnässä. Ryhmällä on laaja verkosto niin kotimaassa kuin kansainvälisellä tasolla (liite 6).

8 STRATEGIAN RAHOITUSSUUNNITELMA

Kehittämishajelman rahoitussuunnitelma perustuu Maa- ja metsätalousministeriön hakuohjeeseen (4.10.2021, VN/22971/2021 VN/22971/2021-MMM-1). Hakuohjeessa kalatalousryhmien rahoitusta määrittävät rajoitukset ovat:

- alustavana julkisena rahoituskehyksenä voi käyttää enintään miljoonaa euroa per ryhmä
- kuntarahoituksen osuus vähintään 10 % julkisen tuen määrästä
- aktivointikulut korkeintaan 25 % EMKVR-tuen määräästä
- aktivaattoreiden osallistumista kansallisen verkoston toimintaan voidaan rahoittaa teknisestä tuesta enintään noin 15 000 eurolla vuodessa

Arvioitu kokonaisrahoitustarve Saaristomeren kalatalousstrategian toteuttamiselle toimintaohjelman aikana on 1 000 000 €. EMKVR-rahoitus jakautuu kehittämisen painopisteille ja aktivointiin taulukon 3 mukaisesti. Kuntarahan osuus on 154 000 € (13,34 % julkisen tuen määrästä).

Aktivointikulut ovat kalatalousaktivaattorin palkkakuluja. Muut hallintokulut katetaan kuntarahalla, ja ne sisältävät taloushallinnon palkat, vuokrat, toimistokulut, matkakulut, kokouspalkkiot, ostopalvelut kuten kirjanpito, tilintarkastukset, erityisasiantuntijat ja luennoitsijat, tiedottamiseen ja aktivointiin tarvittavien esitteiden ja muun materiaalin tuottaminen sekä kalatalousryhmän verkkosivut.

Julkinen rahoitus ohjelmakaudella on yhteensä 1 154 000 € (taulukko 4). Yksityisen rahoituksen eli hankehakijoiden hankkeisiin sitoman omarahoituksen määräksi arvioimme 15 % painopisteiden 1-4 kehiksestä. Koska strategia on luonteeltaan yhteistoimintaan ja aktiivisuuteen kannustava, kalaleaderin toiminta synnyttää myös muista rahoituslähteistä tuettuja hankkeita. Aktivoinnin ja neuvonnan kautta pyrimme vivuttamaan hankkeille rahoitusta erityisesti EMKVR:n muista toimenpiteistä. Tällaisia hankkeita ovat erityisesti kalatalousyritysten investointihankkeet sekä suuret yleishyödylliset kalatalouteen liittyvät kehittämis- ja investointihankkeet esimerkiksi kunnissa. Muita mahdollisia rahastoja ovat mm. maaseuturahasto (Leader-toimintaryhmät), maakuntarahasto ja kulttuurirahastot, joista pyritään aktivoimaan rahoitusta esimerkiksi maaseutumatkailuun, maatalouteen tai muuhun liiketoimintaan kytköksissä oleviin kalastusmatkailutoimiin, maakunta- tai saaristo-ohjelmaa toteuttaviin kehittämishankkeisiin tai hankkeisiin, joissa tallennetaan saaristoon liittyvää kulttuuriperintöä. Verkostotoiminnan kustannukset ovat 15 000 € / vuosi, ja toimintaan haetaan erillisrahoitusta teknisestä tuesta.

Kuntakohtaisen rahoituksen suuruutta määritettäessä on kunnan asukasluvun ja elinkeinokalatalouden toimijoiden lukumäärän lisäksi otettu huomioon kalatalouden suhteellinen merkitys kunnalle (taulukko 5, s. 16). Elinkeinokalatalouden toimijoita ovat ammattikalastajat, vesiviljelijät, kalanjalostamot ja kalastusopasyritykset. Muita toimijoita ovat kalatalouskeskukset, ELY-keskus, Kalatalous- ja ympäristöopisto sekä Luonnonvarakeskus. Tällä tavalla laskettaessa kuntarahan suuruudessa

huomioidaan sekä kalatalouden nykyinen merkitys että kuluttajien määrä, jotka kaikki voivat hyötyä kalatalousryhmän toiminnasta muun muassa yritysten kannattavuuden kasvuna ja uusina työpaikkoina sekä tuotteiden ja tuotevalikoiman parantumisena. Kuntakohtainen minimiraha on 500 € / vuosi, ja suurimman maksajan osuutta on helpotettu minimirahoista kertyvällä summalla.

Taulukko 3. Euroopan meri-, kalatalous- ja vesiviljelyrahaston (EMKVR) rahoituksen jakautuminen toimenpiteiden välillä vuositasolla 2022-2027 (-2029). Jako on tässä vaiheessa viitteellinen (jätetty painopisteiden kesken tasan). Budjetin sisäisiä muutoksia painopisteiden välillä voidaan tehdä ohjelmakauden aikana tarpeen mukaan.

KUSTANNUS-LAJI	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 - 2029	YHT.
PP1	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250	voidaan myöntää 2027 jääneitä varoja uuden kauden käynnistymiseen saakka	187 500
PP2	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250		187 500
PP3	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250		187 500
PP4	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250	31 250		187 500
Aktivointi	34 000	41 000	41 000	41 000	31 000	31 000	31 000	250 000
Hallinto (kuntarahat)	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	154 000
Yhteensä €	181 000	188 000	188 000	188 000	178 000	178 000	53 000	1 154 000

Taulukko 4. Rahoitussuunnitelma ohjelmakaudelle 2022-2027 (-2029), mukaan lukien kuntaraha ja hankkeiden toteuttajien hankkeisiin sitoma yksityinen raha.

	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028 - 2029	YHTEENSÄ
Julkinen	181 000	188 000	188 000	188 000	178 000	178 000	53 000	1 154 000
EMKVR	159 000	166 000	166 000	166 000	156 000	156 000	31 000	1 000 000
Kunnat	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	22 000	154 000
Yksityinen	18 750	18 750	18 750	18 750	18 750	18 750		112 500
Yhteensä €	199 750	206 750	206 750	206 750	196 750	196 750	53 000	1 266 500

Taulukko 5. Kuntakohtainen rahoitus vuositasolla

Kuntakohtaisen rahoituksen suuruutta määritettäessä on kunnan asukasluvun sekä elinkeinokalatalouden yrittäjien ja muiden toimijoiden lukumäärän lisäksi otettu huomioon kalatalouden suhteellinen merkitys kunnalle. Kuntakohtainen minimiraha 500 €. Suurimman maksajan (Turku) osuutta on helpotettu minimirahoista kertyvällä summalla.

	Kuntaraha € (minimi 500)	Asukkaita	Rekisteröityneitä kaupallisia kalastajia	Vesi- viljely- laitoksia	Kalanjalostuslaitoksia todellinen lukumäärä / painotettu lukumäärä *)	Muut yritykset ja toimijat	Kalatalouden toimijoita yhteensä
Kustavi	3 050	962	17	14	1 / 10	2	43
Taivassalo	2 800	1 659	42		2 / 12		54
Mynämäki	500	7 645	7		1 / 2		9
Masku	500	9 543	8				8
Naantali	1 800	19 427	28	8	2 / 4	3	43
Raisio	1 000	24 407	3		2 / 12	3	18
Turku	4 700	194 391	19		4 / 24	5	48
Kaarina	1 050	34 667	9				9
Parainen	2 500	15 105	33	22	3 / 9	3	67
Paimio	500	10 922	2				2
Sauvo	500	2 950	5				5
Kemiönsaari	1 500	6 609	23	9	2 / 20		52
Salo	1 600	51 562	8		2 / 10	3	21
YHTEENSÄ	22 000		204	53	19 / 103	19	379

*) koska jalostamot ovat keskimäärin 40 kertaa suurempia kuin rannikkokalastajat, laitoksia on kuntarahan osuutta määritettäessä painotettu niiden koon mukaan (todellinen lukumäärä on pienempi). Vesiviljelijät ovat liiketaloudellisesti n. 10 kertaa suurempia kuin rannikkokalastajat, mutta tämä yritysten kokoero kompensoituu, jos yksiköksi katsotaan laitokset eikä yritys.

JÄSENET

Julkinen tah

Engblom Henry / Kemiönsaari
Hörkkö Jari-Antti / Naantali
Lehtinen Jukka / Kustavi

Järjestöt

Sahlstén Olavi (pj) / Airisto-Velkuan kalatalousalue ja Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL
Niinikorpi Anu / Länsi-Suomen Kalatalouskeskus
Mattsson Kaj (varapj) / Åbolands Fiskarförbund

Yksityiset

Lerche Olof / Parainen
Toivonen Saija / Mynämäki
Penttinen Kari / Parainen

HENKILÖKOHTAISET VARAJÄSENET

Lehtola Teijo / Salo
Mäki Olli-Pekka / Turku
Ylhäinen Taito / Masku

Antila Janne / Velkuan kalastajaseura

Granström Olav / Åbolands Fiskarförbund
Rannikko Petri / Länsi-Suomen kalatalouskeskus

Hakalax Roger / Kemiönsaari
Lindström Teijo / Taivassalo
Eskola Leena / Parainen

Kalaleaderin ohjausryhmässä on yhdeksän jäsentä ja näiden henkilökohtaiset varajäsenet. Jäsenet valitaan kolmikantaperiaatteen mukaan siten, että ryhmässä ovat edustettuina julkinen tah, yritykset ja yhteisöt sekä alueen asukkaat. Esityksen jäsenistä voi tehdä toimintaryhmän alueella toimiva henkilö, yritys tai yhteisö, minkä lisäksi kunnat tekevät esityksen omista edustajistaan. Leader I samma båt – Samassa veneessä rf ry:n syyskokous vahvistaa ohjausryhmän jäsenet ja varajäsenet. Valinnoissa pyritään tasa-arvoon sukupuolten välillä, alueelliseen tasapuolisuuteen sekä edustavuuteen kalatalouden eri sektoreiden välillä. Ohjelmakaudella 2014-2020 jäsenten toimikausi on ollut kaksi vuotta.

Saaristomerens kalatalousstrategia valmisteltiin Leader I samma båt – Samassa veneessä ry:n hallinnoiman kalatalousryhmän ohjausryhmän johdolla. Ryhmän työskentelyperiaatteena oli avoin ja laajapohjainen yhteistyö kalatalousalan toimijoiden sekä muiden sidosryhmien ja asiantuntijoiden kanssa. Korona-epidemian takia kuulemisprosessi toteutettiin kokonaisuudessaan verkossa. Kuntia, tunnistettuja kohde- ja sidosryhmiä sekä muita asiantuntijoita tiedotettiin suoraan sähköpostitse, minkä lisäksi tiedotustilaisuuksista ja kommentointimahdollisuuksista tiedotettiin kalatalousryhmän verkkosivuilla ja facebookissa. Kentän näkemyksiä on kartoitettu aktiivisesti myös aktivaattorin ja ohjausryhmän sekä toimijoiden välisissä puhelinkeskusteluissa ja muissa kontakteissa koko valmisteluprosessin ajan.

Vuosi 2020

- 29.5. Tiedote ja väliraportti kalatalousryhmän toiminnasta ja tuloksista ohjelmakaudella 2014-2020. Kunnilta pyydettiin samalla sitoumukset ohjelmakaudelle 2021-2027. Vehmaan kuntaa lukuun ottamatta kaikki kunnat tekivät myönteisen päätöksen (liite 4). Vehmaa katsoi, että ei pysty osallistumaan, koska kunta oli talustilanteensa johdosta valtion arviointimenettelyssä
- 14.10. ISB-SV päätti hakea Varsinais-Suomen ELY-keskukselta rahoitusta hankkeelle, jonka tavoitteena oli laatia Saaristomerens kalatalousstrategia 2021-2027. Rahoituspäätös saatiin 2.2.2021
- 8.12. Tiedote kalatalousryhmän toiminnasta vuonna 2021, ohjelmakausien vaihtumisesta ja tulevasta strategiatyöstä

Vuosi 2021

- 19.2. Tiedote kalatalousryhmän tulevan ohjelmakauden valmistelutilanteesta sekä toimijoiden osallistamisesta strategiatyöhön
- 15.4. Tiedote tulevasta strategiatyöstä ISB-SV:n uutiskirjeessä
- 16.4. Kalatalousryhmän verkkosivuille avattiin oma sivu uuden kauden valmistelusta tiedottamista varten <https://www.sameboat.fi/leader-samassa-veneessa/kalatalousryhma/ohjelmakauden-2021-2027-valmistelu/>
- 16.4. Tiedote toukokuussa pidettävistä Saaristomerens kalatalousstrategian 2021-2027 ensimmäisistä avoimista valmistelutilaisuuksista
- 22.4. Kalatalousryhmän ohjausryhmän laatima yhteenveto kalatalouteen liittyvistä tarpeista lähetettiin alueen Leader-yhdistyksille Maaseuturahaston Leader-ryhmien ensimmäistä hakuvaihetta varten
- 6.5. ISB-SV ja alueen muut Leader-yhdistykset Ravakka, Varsin Hyvä ja Ykkösakseli sopivat yhteistyölinjoista Saaristomerens kalatalousstrategian toteuttamisessa
- 18.-27.5. Kolme avointa valmistelutilaisuutta verkossa ja johdatus tulevaan SWOT-työskentelyyn. Yhteensä 32 henkilöä osallistui
- 28.5.-8.6. Avoin verkkokysely: Saaristomerens elinkeinokalatalouden ja kalastusmatkailun SWOT. Saatiin 33 vastausta, joissa yhteensä 267 kommenttia
- 21.6. Ohjausryhmä käsitteli, täydensi ja järjesti SWOT-kyselyn vastaukset tiivistettyyn muotoon
- 1.7.-15.8. Avoin verkkokysely: kommentit ohjausryhmän tiivistämään SWOTiin sekä keskeisten tarpeiden, suurimpien kehityshaasteiden ja mahdollisuuksien tunnistaminen SWOTin perusteella. Saatiin viisi vastausta

- 31.8. Ohjausryhmä käsitteli kesän aikana tulleet vastaukset ja viimeisteli niiden pohjalta SWOTin ja tunnisti keskeisiä tarpeita ja kehitystyön tavoitteita
- syyskuu Ohjausryhmä jatkoi keskeisten tarpeiden sekä kehitystyön tavoitteiden ja painopisteiden työstämistä avoimissa verkkotilaisuuksissa ja -kyselyissä sekä ohjausryhmän aikaisemmissa kokouksissa kertyneen tiedon pohjalta. Aktivaattori kirjoitti strategiaa ohjausryhmän johdolla
- 20.9. Tiedote lopullisesta SWOTista ja strategiatyön etenemisestä
- 27.9.-4.10. Avoin verkkokysely: Strategialuonnos kommentoitavana. Saatiin kahdeksan vastausta
- 5.10. Ohjausryhmä käsitteli strategialuonnokseen saadut kommentit ja teki siihen tarvittavat muutokset ja lisäykset. Ohjausryhmä päätti julistaa strategialle nimikilpailun
- 6.10. MMM avasi kalaleader-ryhmähaun
- 7.-11.10. Strategian nimikilpailu. Saatiin 13 ehdotusta
- 12.10. Ohjausryhmä valitsi kolme parasta nimiehdotusta
- 13.-17.10. Suuri yleisö valitsee parhaan nimen kolmesta ehdokkaasta. Voittajanimi oli ”Kalalla kärkeen!”, ruotsiksi ”Med fisk till toppen!”
- 20.10. I samma båt-Samassa veneessä hallitus päätti hakea kalaleader-ryhmäksi ohjelmakaudella 2021-2027 strategialla KALALLA KÄRKEEN! (erillinen liite 7)
- joulukuu Strategia täydennettiin valintakomitealta saadun palautteen pohjalta

Viestintäsuunnitelmassa määritellään mitä kerrotaan, miksi kerrotaan, miten kerrotaan, kelle kerrotaan, milloin kerrotaan ja missä kerrotaan. Viestintäsuunnitelmassa huomioidaan sekä sisäinen että ulkoinen viestintä. Tiedottaminen on osa viestintää.

1. Viestinnän lähtökohta

Viestintä tukee ja edistää Saaristomeren kalatalousstrategian toteutumista. Keskeinen viestinnän lähtökohta on kalaleaderin toimintaa koskevan tiedon jakaminen ja toiminnan avoimuiden edistäminen.

2. Viestinnän periaatteet

Viestintää harjoitetaan aktiivisesti, avoimesti, vuorovaikutteisesti, eri kohderyhmien tiedontarpeet tasapuolisesti huomioon ottaen ja kaikkia tiedotuskanavia tarkoituksenmukaisesti käyttäen.

Erityistä huomiota kiinnitetään tiedotuksen ja viestinnän laatuun; se on luotettavaa, selkeää, nopeaa, ajankohtaista, oikea-aikaista ja alueellisesti kattavaa. Viestinnän vuorovaikutteisuutta pyritään lisäämään ottamalla huomioon asiakaspalautteet.

3. Viestinnän kohderyhmät

Sisäinen viestintä on tiedonkulkua kalajaoston sisällä, kalajaoston ja kalatalousaktivaattorin välillä sekä kalajaoston ja sitä hallinnoivan Leader I samma båt – Samassa veneessä rf ry:n (ISB) välillä.

Ulkoinen viestintä on viestintää kalaleaderin kohderyhmille, yhteistyökumppaneille ja tiedotusvälineille. Tärkeimmät kohderyhmät ovat ne kalatalouden toimijat, joiden toimintaedellytysten parantamiseen kehittämisohjelmalla ensisijaisesti pyritään. Nämä ovat kalastus-, vesiviljely- ja kalastusmatkailuyritykset sekä kalan jalostuksen ja kaupan edustajat kalaleaderin alueella sekä niitä edustavat paikalliset ja alueelliset yhdistykset.

Muut kohderyhmät kalaleaderin alueella ovat:

- kunnat ja kaupungit
- kalatalouskeskukset
- kalastusalueet, osakaskunnat ja kalastajaseurat
- Luonnonvarakeskus / Turun yksikkö
- Metsähallitus / Turun yksikkö
- Suomen Riistakeskus / Varsinais-Suomi
- Saaristomeren biosfäärialue
- Peimarin koulutus kuntayhtymä
- Suomen luonnonsuojeluliitto / Varsinais-Suomen piiri ry
- suuri yleisö

Keskeiset yhteistyökumppanit

- muut kalaleaderryhmät Suomessa
-
- Saaristomeren Leader-yhdistykset
- Varsinais-Suomen ELY-keskus / kalatalouspalvelut
- Varsinais-Suomen ELY-keskus / Ympäristö ja luonnonvarat
- Varsinais-Suomen liitto
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen Kalakauppiasliitto ry
- Suomen kalastusopaskilta ry
- Kalatalouden keskusliitto
- Pro Kala – Pro Fisk ry rf
- muut vastaavat kumppanit

4. Viestinnän tavoitteet

Viestinnän päätavoitteena on tiedon jakaminen, kalaleaderin tunnettuuden ja kiinnostavuuden lisääminen sekä kohderyhmien aktivointi ja osallistaminen (hankkeet). Lisäksi viestinnän tavoitteena on tuoda kalatalousalaa esille positiivisessa hengessä.

5. Viestinnän suunnittelu ja resurssit

Viestinnän suunnittelusta vastaa aktivaattori yhdessä kalajaoston kanssa. Viestinnän käytännön toteuttamisen päävastuu on aktivaattorilla. Kalajaoston kunta- ja organisaatiojäseneet tiedottavat erikseen sovittavista asioista edustamansa järjestön / kunnan sisällä.

6. Viestinnän kanavat ja sisältö

Sisäinen viestintä

Kalajaoston sisäisen sekä kalajaoston ja aktivaattorin välisen tiedonkulun ja vuorovaikutuksen ensisijainen kanava on sähköposti. Sähköpostin kautta keskustellaan mm. kalaleaderin toimintatavoista ja kentältä tulleista hankeideoista. Muut kanavat ovat puhelinkeskustelut ja kokoukset. Päätökset tehdään pääsääntöisesti kokouksissa.

Kalaleaderin ja sitä hallinnoivan ISB:n välinen viestintä tapahtuu pääasiassa kasvokkain samoissa toimitiloissa työskentelevien aktivaattorin ja ISB:n toiminnanjohtajan välillä. Toiminnanjohtaja tiedottaa ISB:n hallitusta esim. kalaleaderin lausunnoista ISB:n virallisissa kokouksissa.

Ulkoisen viestintä

Tunnistettujen kohderyhmien kohdalla pääasiallinen viestintäkanava on sähköposti. Sähköpostitse tiedotetaan toimintaryhmän järjestämistä tilaisuuksista ja hanketukiin liittyvistä mahdollisuuksista. Koska hankerahoituksella on jatkuva haku, sähköpostitiedotusta ja muistuttamista tehdään säännöllisin väliajoin (vähintään kuukausittain). Sähköpostitse lähetettävät tiedotteet lisätään myös kalaleaderin kotisivuille.

Kalaleaderin virallinen viestintäkanava on kotisivut, jotka ovat ryhmää hallinnoivan ISB:n kotisivujen yhteydessä (<http://www.sameboat.fi/>). Jos tiedottamiseen käytetään myös

sosiaalista mediaa, tieto päivitetään ensin verkkosivuille – näin saadaan ehkä lisää vierailijoita kotisivuillekin.

Kotisivuilla on staattista mutta ajantasaista tietoa ainakin seuraavista:

- yhteystiedot
- ajankohtaista
- tietoa kalaleaderista (toiminta-alue, linkki strategiaan + lyhyesti painopistealueista, kalajaoston kokoonpano)
- hakuohjeet (hakuprosessi, hankkeiden valintakriteerit, tukitasot)
- lista puolletuista hankkeista (hankkeen nimi, hakija, toimintaryhmän lausunto, ELY-keskuksen päätös, tukitaso (€ ja %) sekä linkki loppuraporttiin)

Muut viestinnän kanavat ovat Facebook, kirjeet, esitteet, paikallis- ja valtakunnan lehdet (tiedotteet, puffit ja mielipidekirjoitukset), seminaarit ja erikseen järjestettävät tiedotus- ja keskustelutilaisuudet.

Facebookissa tiedotetaan kalaleaderin järjestämistä tilaisuuksista ja esimerkiksi hankkeiden rahoitusmahdollisuuksista yleisellä tasolla. Sivulla voidaan kertoa myös kalaleaderin tukemien hankkeiden kuulumisia. Kalaleaderin oman toiminnan lisäksi sivulla tiedotetaan kalalan tapahtumista ja muista Saaristomerellä tärkeistä ja ajankohtaisista asioista. Facebookissa voidaan avata myös keskustelun aiheita, mutta sivujen sisältö pyritään pitämään positiivisena.

Tiedottamisessa käytetään kirjepostia esimerkiksi sellaisissa tapauksissa, kun tietty kohderyhmä on tavoitettava kokonaisuudessaan (esim. kaupallisten kalastajien tiedotus- ja koulutusristeilyn kutsut).

Kalaleader voi olla mukana myös tapahtumissa, joissa voidaan tavoittaa runsaasti kohde- ja sidosryhmien edustajia. Kohderyhmiä tavataan ja aktivoidaan myös kalatalouden järjestöjen kokouksissa sekä henkilökohtaisten tapaamisten puitteissa.

7. Kriisiviestintä

Mahdollisia kriisitapahtumia voivat olla esimerkiksi hankkeissa tapahtuvat onnettomuudet (hankevetäjän vakava sairastuminen) tai hankerahoitukseen liittyvät vakavat väärinkäytökset tai epäilyt niistä. Jos edellä mainittuja tapahtumia tulee aktivaattorin tietoon, toimenpiteistä keskustellaan Varsinais-Suomen ELY-keskuksen ja ISB:n toiminnanjohtajan kanssa. Asia viedään tarvittaessa ISB:n hallituksen käsittelyyn.

8. Viestinnän seuranta ja kehittäminen

Palautetta tiedotuksen onnistumisesta kerätään viestinnän kohderyhmiltä. Ensimmäinen palautekysely tehdään toiminnan ensimmäisen vuoden jälkeen, eli alkuvuodesta 2023. Oppia ja ideoita otetaan vastaan myös Suomen muilta kalaleaderryhmiltä.

Saaristomerellä

- kaupalliset kalastajat
- vesiviljely-yritykset
- kalanjalostusyrietykset
- kalastusoppaat
- kunnat
- Leader-yhdistykset
- kalatalouskeskukset; Länsi-Suomen kalatalouskeskus ja Åbolands Fiskarförbund
- kalatalousalueet (6 kpl)
- kalatalousalueiden kautta osakaskunnat ja kalastajaseurat
- Luonnonvarakeskus / Turun yksikkö
- Turun Yliopisto, Saaristomeren tutkimuslaitos ja Brahea-keskus
- Åbo Akademi
- Turun Ammattikorkeakoulu
- Peimarin koulutus kuntayhtymä, erityisesti Kalatalous- ja ympäristöopisto
- Metsähallitus / Turun yksikkö
- Suomen Riistakeskus / Varsinais-Suomi
- Saaristomeren biosfäärialue
- Operaatio Ainutlaatuinen Saaristomeri
- Lounais-Suomen vesiensuojeluyhdistys ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto / Varsinais-Suomen piiri ry
- Natur och miljö rf
- ProAgria Länsi-Suomi sekä Maa- ja kotitalousnaiset
- Varsinais-Suomen ELY-keskus / kalatalouspalvelut
- Varsinais-Suomen ELY-keskus / Ympäristö ja luonnonvarat
- Varsinais-Suomen liitto ja Saaristotoimikunta
- Valonia ry

Kansallisella tasolla

- muut kalaleaderit Suomessa
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- rannikon kalatalouskeskukset ja neuvontajärjestöt
- Kalatalouden keskusliitto
- Pro Kala – Pro Fisk ry rf

Kansainvälisellä tasolla

- Itämerialueen kalatalousryhmät sekä muut alan toimijat
- FARNET
- tutkimuslaitokset (SLU, DTU Aqua, Östersjöcentrum ja Stockholms Universitet)
- Norjan ammattikalastajien järjestö Norges Fiskarlag
- Arctic Culture Club, Norja
- ammattikalastajia ja hylkeenmetsästäjiä Ruotsissa, Virossa, USA:ssa ja Kanadassa